

על כוונת האוצר 28 ת"ת כיצד יחמודדו אלפי אזרחים שמשתכרים במשורת נמוכה יותר משכר המינימום עם מס שתי הדירות שיושג עליהם

המאבק הסמוי של האוצר • יונתן רייך

יונתן רייך

אלפי אזרחים בישראל שמשתכרים באופן רשמי משכורת נמוכה יותר משכר המינימום, מחזיקים בבעלות על שתי דירות להשקעה או יותר • מהיכן גייסו את הכסף לרכישת הדירות האלו? על השאלה הזו בדיוק חשבו ברשות המסים, כשיצאו למלחמה ב'משקיעים העניים' בענף הנדל"ן • מה חלקם של יהודים עשירים מחו"ל בתופעה, וכיצד המדינה מתכננת להילחם בה • המס הנעלם

המרדף אחר השתווה

כנראה בלי משכנתא, כי לא סביר שהבנקים היו מאפשרים לבעלי הכנסות נמוכות לקחת משכנתאות באותם היקפים כמו שהם מאפשרים לאנשי מעמד הביניים. בישיבה שנערכה בוועדת המשנה של ועדת הכספים למאבק בהון השחור, סיפר שניר כי אחד ההסברים לתופעת ההון השחור בענף הנדל"ן הוא נוכחות גבוהה של תושבי חוץ, שמעדיפים לפעמים משיקולים שונים לרשום את הדירות שהם רוכשים כאן על שם אזרחים ישראלים - מה שיכול להסביר חלק מהנתונים על 'המשקיעים העניים'.

"מה שקרה הוא שבאותה תקופה בחו"ל קרתה לבנקים השווייציים פשלה קטנה: מישוה עשה תרגיל ויקיליקס, והוציא דיסקים עם מידע של לקוחות לרשויות המס בארה"ב ובצרפת בעיקר, ואז כל האנשים שהיה להם כסף רצו להוציא אותו מחשבונות הבנק וניסו להתביאר", מסביר שניר.

"חלק מהכסף הגיע גם לנדל"ן בישראל. כמה? לא ברור, אבל השמועות מדברות על 8-9 מיליארד שקל. בעולם באותה

שנרכשו על-ידי כ-27 אלף רוכשים, ובדקו את ההכנסות המ' דווחות של אותם רוכשים. הממצאים היו מאלפים: הכנסתם החדשית של כ-18% ממשקי הבית שמהם הגיעו המשקיעים הגיעה לעד 7,000 שקל ברוטו בחודש למשק בית - מה שמציב את אותו משק בית במקום מכובד בעשירון התחתון. השוואה בין הבעלות על דירות לבין ההכנסות המדווחות למס הכנסה, העלתה שככל שמספר הדירות שמחזיקים משקיעי הדירות גדול יותר, כך ההכנסה המדווחת שלהם נמוכה יותר.

את המסקנה הברורה למדי ניסחו פקידי מנהל הכנסות המ' דינה במשפט קצר ויבשושי: "יש בממצאים אלה כדי לרמוז על התרחבות בתופעת ההון השחור בענף הנדל"ן", נכתב בסיוכום הסקירה. מי שהרחיב והסביר על התופעה המוזרה של 'המש' קיעים העניים' הוא הכלכלן ד"ר אביחי שניר מהמכללה האק' דמית נתניה. בראיון ל'דה מרקר' הוא מספר כי התופעה מוזרה עוד יותר: "לא רק שהם רוכשים דירות באותם מחירים ובאותן כמויות כמו מעמד הביניים. העניים האלה רוכשים את הדירות

קירת הנדל"ן הרבעונית שמפרסם מדי שלשה חודשים הכלכלן הראשי במשרד האוצר, יואל נווה, מורכבת בדרך-כלל מטורים ארוכים של טבלאות ומספרים שהכתבים הכלכליים צריכים לעבד כדי לה- פוך אותם לתוכן עתונאי קריא. עיון בסקירה הזו הוא בדרך-כלל חוויה משעממת למדי. אבל בסקירה האחרונה שפרסם נווה, הופיע סיפור לא שגרתי שהעלה חיוך על פני כל מי שקרא את הסקירה.

הסיפור הוא על אזרחי ישראלי שרכש לאחרונה את הדירה ה-22 שלו, מה שהופך אותו לאחד ממשקיעי הדירות המצליחים בישראל. החלק המשעשע הוא שאותו אדם מופיע ברישומי מס הכנסה כעובד שכיר, המשתכר למחייתו 8,000 שקל בחודש - פחות מהשכר הממוצע במשק. איך, עם משכורת כזו, הופכים לטייקון נדל"ן עם הון של עשרות מיליוני שקלים? את התשובה יצטרך אותו שכיר לתת לחוקרי רשות המסים. בינתיים, הוא סיפק לציבור כולו הצצה למרדף הבלתי פוסק שמנהלת רשות המסים אחר מעלימי ההכנסות בישראל, שרבים מהם מתח- באים בענף הנדל"ן להשקעה.

יש הרבה סיבות לכך שהשקעה בדירות נחשבת כיום לאחת ההשקעות המומלצות בישראל. אחת מהסיבות הללו היא המס הנמוך המוטל על משכירי דירות שמדווחים על הכנסותיהם - 10 אחוזים בלבד. לשם השוואה, על רווח מהשקעה בבורסה או על רווחים של חברה שבבעלותכם תידרשו לשלם שיעור מס של פי 2 ויותר.

בשנים האחרונות החלו ברשות המסים לנהל מעקב מדוי- קדק אחר משקיעי הדירות. המעקב הזה העלה ממצא מעניין. מתברר שהטייקון השכיר עם 22 הדירות הוא לא היחיד. ביש- ראל יש קבוצה הולכת וגדלה של 'משקיעים עניים', שעושים חיל בעסקי הנדל"ן בעוד המשכורת החדשית שלהם מספיקה בקושי לצרכי הקיום המינימליים.

לפקידי רשות המסים יש פריבילגיה שאין להרבה פקידים אחרים: בעזרת משחק עם עכבר המחשב, הם יכולים לגלות הרבה מקרים משעשעים ומוזרים שהופכים בהמשך לחקירות הרבה פחות משעשעות. ככה זה כשהגוף שאתה עובד בו אחי- ראי גם על מיסוי עסקאות הנדל"ן וגם על מיסוי המשכורות של אזרחי ישראל. זה מאפשר לפקידי הרשות להצליב מידע בין שני המאגרים, מס הכנסה ומיסוי מקרקעין, ולגלות כמה שכי- רים שחיים לטענתם מתחת לקו העוני, עוסקים בזמנם הפנוי ברכישת דירות.

עניים אבל משקיעים

בבדיקה שערך לאחרונה מנהל הכנסות המדינה לפי בקשת העתון 'דה מרקר', בחרו החוקרים כ-30 אלף דירות להשקעה

49734354-9	18/09/2015	המבשר - שבועי	עמוד 29	2/4	26.77x31.96
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

ברשות המסים החלו לנהל מעקב מדוקדק אחר משקיעי הדירות. מימין. דירות להשכרה. משמאל, מגדלי מגורים

הפיננסית בישראל.

איך החוק הישראלי פועל לטובת אותם בעלי הון? עו"ד נוימן מסביר, כי "בעקבות המדיניות החדשה בבנקים, יש עליה גדולה לישראל של צרפתים, בלגים וגרמנים יהודים, מכיון שב-שווייץ אומרים להם: 'קחו את הכסף או שנלשיין עליכם', אז הם לוקחים בן משפחה אחד, שעושה עליה לישראל, קונה בית, גר כאן 180 יום בשנה - ונהפך לתושב ישראל. בשל חוק השבות, בתוך חודש הוא מקבל דרכון ישראלי. העולים החדשים והתור-שבים החוזרים מקבלים פטור לעשר שנים מדיווח ומתשלום מס על נכסים שהם מחזיקים בחו"ל - וזה גרם לכך שישאל ישראל היא כיום האוף-שור (כינוי למקלט מס, יר). הכי טוב בעולם. זה אוף-שור לגיטימי שלא נמנה על המדינות השחורות - כי ישראל לא מופיעה ברשימת המדינות שלא נלחמות בהלבנת הון. יש לנו אמנות עם כל העולם, ואפשר להחזיק כסף מחוץ לישראל מבלי לדווח ומבלי לשלם שום דבר".

נוימן מספר איך עובדת השיטה. "נניח שלמשפחת יהלוי-מנים בלגית יש 10 מיליון דולר בעייתיים מוחבאים בשווייץ. השווייצים לוחצים עליהם להוציא את הכסף. הם לא יכולים להעביר את הכסף לבלגיה, כי הם חוששים מרשויות המס. אז הם עושים עליה לישראל ומקבלים פטור ממס ומדיווח בישראל, ומאותו הרגע הם יכולים להגיע לשווייץ עם דרכון ישראלי. מכיון שהם נהנים מפטור ממס לעשר שנים, אין להם בעיה שהשווייצים יודיעו לישראל על הכספים בחשבון. "בישראל הכסף חוקי לחלוטין. המשפחה בבלגיה יכולה להמשיך בשלה, מכיון שבן המשפחה יכול להעביר להם כסף לחשבונות אחרים. זה יוצר גל של עליה לישראל וגם השקעות גדולות בנדל"ן. רק בשבוע שעבר ליווייתי שתי משפחות עשיריות שעלו לישראל מסיבה זו. למעשה, לא היתה להן ברירה". זה מסלול שאתה ממליץ כיום ללקוחות אירופאים שלך? נשאל נוימן. "כן. בהחלט", הוא אומר. "בחלק ממדינות אירופה הגילוי מרצון הוא קשה, ואנשים לא מוכנים להיפרד מחלק נ"כ מסכסס כדי להסדיר את המצב. בשל הקרבה הגיאוגרפית, לעתים הם יכולים להמשיך לנהל את העסקים מרחוק, להגיע לאירופה כתייר לכמה חודשים בשנה. אם בעבר הם בילו

כסף של משקיעים זרים שהוא לא בהכרח כשר, ברגע שחובות הדיווח עולות או ברגע שהמידע דולף, אנשים מוציאים את הכסף מהבנק - ונדל"ן זה אחד המקומות העיקריים להחביא אותו".

תערובת כסף זר

התופעה שתבורי מדבר עליה נובעת מהזכות החוקית העו-מדת לכל יהודי באשר הוא לעלות לישראל וליהנות מתקופה ארוכה של הטבות מס. הזכות הזו מספקת פתרון לא רע לבעלי הון רבים. בתחילה היו אלה אנשי עסקים מארה"ב שהחזיקו כסף בבנקים ישראלים, והתבקשו בנימוס לקחת אותו לפני שרשויות המס האמריקאיות יחייבו את הבנקים למסור את הפרטים על בעלי החשבונות. הכסף שנותר ללא מקום מסתור ראוי נותב במקרים רבים לרכישת דירות בישראל.

אבל זו היתה רק ההתחלה. עו"ד ליאור נוימן, ראש מחלקת המיסוי במשרד עורכי הדין ש. הורוביץ, הסביר בראיון ל"דה מרקר" מה מביא לכאן כל-כך הרבה אנשי עסקים עשירים מהעולם בשנים האחרונות. "אחרי הגל הגדול של האמריקאים, עכשיו מגיע התור של הצרפתים, הגרמנים והבריטים. הבנקים השווייצים קיבלו החלטה שבכל החשבונות אצלם יוחזקו רק כספים מדווחים. הבנקים השווייצים אומרים ללקוחות הגר-מנים, הבריטים והצרפתים - 'או שאתם לוקחים את הכסף, או שאתם מספקים לנו אישור שדיווחתם על הכספים בחשבון'. הם רוצים לוודא שהם לא מסייעים ללקוחות לעבור עבירה, ולא רוצים להיות חשופים לסנקציות. הם נכחו מהאמריקאים, וכעת הם נוהרים גם מהאירופים".

ולמה הכסף הזה מוצא את דרכו לענף הנדל"ן? הרי גם בנדל"ן אפשר לאתר את זכויות הבעלים דרך הטאבו? נשאל עו"ד נוימן. בתשובה, הוא מסביר כי כשקונים דירה יש דר-כים לרשום אותה על שם חברות הרשומות בחו"ל, או על שם קרוב משפחה. "מרבית העסקאות שרואים כיום של רכישת קומה במגדל ב-40 מיליון שקל, הן לא של ישראלים. בהרבה מקרים מדובר בזרים שהתבקשו להוציא את הכסף מהמערכת

התקופה היתה צניחה חופשית במחירי הדירות - ירידה של 80%. בישראל הזרים קונים וקונים וקונים. למה? מאיפה יש להם את הכסף, אם בכל העולם אין? אין להם כסף לקנות אצלם בבית, אבל פה יש להם? זו בדיוק התקופה שהיה עליהם לחץ". לדברי שני, רבים מאותם בעלי הון העבירו כסף לבנקים בישראל. אבל בבנקים ייעצו להם לא להשאיר את הכסף בבנק. "אם הכסף יישאר בבנק, נצטרך לדווח עליו לרשויות בחו"ל - תוציאו אותו מהבנק. ברגע שהוא לא בבנק, אנחנו לא יודעים איפה הוא ולא ידענו שהוא היה". נשיא לשכת רואי החשבון, דוד גולדברג, שנכח גם הוא בדיון, אישר את ההערכה הזו וסיפר כי "ראיתי אמריקאים, ראיתי קנדים משקיעים ב-100% בנדל"ן בישראל, וראיתי צרפתים שהיו לחוצים מאד. הם הוציאו את הכספים משווייץ ומהבנקים האירופיים, ובאו לפה".

בדיון השתתפה גם הגב' ולדמן, עוזרת ליועץ"מ ברשות לאיסור הלבנת הון, והיא סיפרה כי "אנו רואים בעיקר פשיעה שבוצעה בישראל, אבל גם פשיעה שבוצעה בחו"ל והעברות כספים לישראל - בין אם באמצעות העברות בנקאיות ובין אם באמצעות העברת מזומן דרך הגבול. אנו רואים גם אנשים שני-תפסים במעבר הגבול עם כספים, וכששואלים אותם מה מטרת הכספים, הם אומרים שהם למטרות רכישת נדל"ן. היו לנו גם מקרים של אזרחים צרפתים שהודו שלא שולם על הכספים האלה מס בצרפת או במדינות אחרות שמהן הגיעו".

למה הם באו דווקא לישראל? את אחד ההסברים סיפק בדיון היועץ הכלכלי של סגן שר האוצר, ליאור תבורי. לדבריו, "המשקיעים מחו"ל הם בעיקר יהודים. ישראל צריכה לקבל החלטה אם אנו מעוניינים בכספים האלה או לא. מצד אחד, עו-לות פה הצעות לקניס אותם, להטיל איזשהו היטל מיוחד; מצד שני, אנחנו מגוננים עליהם בכל דרך אפשרית. כשהם מביאים את הכסף לכאן, אנו לא מוכנים להעביר למדינות המקור שלהם דיווח על זה. אנחנו מזמינים אותם לבוא, להפקיד כאן את הכסף. הם לא צריכים לדווח על שום דבר, אז הגיע הזמן שמדינת יש-ראל תקבל החלטה אם התופעה הזו רצויה או לא. בכל הנושא של החלפת מידע עם חו"ל, גם כן יש לנו קשיים גדולים מאד מבחינת הגנה על הפרטיות. אנחנו יודעים שיש כאן הרבה

49734386-4	18/09/2015	המבשר - שבועי	עמוד 30	3/4	26.74x30.46
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

לפקידי רשות המסים יש פריבילגיה שאין לפקידי אחרים: בעזרת משחק עם עכבר המחשב הם יכולים לגלות מקרים משעשעים ומוזרים שהופכים בהמשך לחקירות הרבה פחות משעשעות

בישראל חודשיים בשנה, אז עכשיו הם מקפידים להישאר כאן לפחות חצי שנה בכל שנה.

לדברי נוימן, תיאורטית, אחרי שאותו תושב אירופי עולה ונהנה מפטור מדיווח, הוא יכול לשוב לאירופה עם ההון שהולבן בישראל באמצעות תהליך העליה. "אם הוא רוצה לחזור לאירופה, הוא יטען שזה כסף שהוא מביא אתו מישראל, שהחזיק כאן כחוק. נקודת המפתח היא שלא צריך להצהיר על ההון בישראל לתקופה של עשר שנים, בינתיים, הכסף עובר ידיים, עובר חברות, עסקאות, רכישה ומכירה של נדל"ן - והכל מתעברב. אני לא יודע אם הם ירצו לקחת את הסיכון שכרוך בחזרה לאירופה, שם עלולים לנסות לברר את מקור הכסף.

"נניח שאדם מחזיק ברשת חנויות נעליים בצרפת, ויש לו 10 מיליון יורו לא מדווחים בשווייץ. הוא מודיע לצרפתים שהוא מפסיק להיות תושב, מוכר את הבית או עושה את הפעולות הנדרשות כדי לנתק את התושבות בצרפת, עולה לישראל ומקבל פטור מדיווח על נכסים מחוץ לישראל. כעת כשהוא מגיע לשווייץ, הוא יכול להחזיק בכסף בלי בעיה".

סדרת חקירות ומעצרים

לא ברור אם משהו ברשויות המס מתכנן לפעול נגד היהודים העשירים שמעבירים לכאן את הונם, אבל יש מי שסבורים כי לא כל ההון השחור שבענף הנדל"ן מגיע מעבר לים. ר"ח ראובן שיף אומר בראיון ל'גלובס' כי "לפני שמחפשים

בחו"ל יש הרבה עבודה כאן. אם היום 50 אחוז מהאזרחים לא מגיעים לסף המס ולא משלמים מס - זה יכול להיות משתי סיבות: או בגלל שבאמת אין להם הכנסות, או בגלל שיש להם הכנסות לא מדווחות.

"רשות המסים צריכה להתמקד במי שיש לגביו סימנים מחשידיים: לא רק ריבוי דירות, אלא גם שימוש בכרטיסי אשראי זרים, ריבוי נסיעות לחו"ל או רכישת מכוניות. לפני שנה, רשות המסים ערכה מבצע ושלחה מכתבים ל-106 אלף אזרחים בעלי 'סימנים מחשידיים' בדרישה שיגישו דוחות למס הכנסה. רשות המסים צריכה להיות הרבה יותר אקטיבית ולא לערוך מבצעי גביה כאלה פעם בעשור אלא פעם בשנה, כדי שתהיה הרתעה".

ואכן, מי שעוקב אחר צעדי רשות המסים בתקופה האחרונה מול משכירי הדירות רואה את שינוי המדיניות המתבטא בהחרפת הצעדים נגד מעלימי הכנסות שמחזיקים בדירות להשקעה. "לא סביר שמי שאין לו הכנסות מדווחות קונה שלש או ארבע דירות", אומר ל'גלובס' דורון ארבל, לשעבר מנהל רשות המסים, שעמד בראש ועדה למלחמה בהון השחור שהוקמה בעקבות המלצות ועדת טרכטנברג. הוועדה המליצה בשעתו על שורת צעדים, שחלקם הועברו לביצוע וחלקם בתהליך חקיקה, שלטענתה עשויים להגדיל את הכנסות המדינה ממסים בשישה מיליארד שקל בשנה.

לדברי ארבל, הנתונים על 'המשקיעים העניים' מחזקים את הטענה שהיקף העלמות המס וההון השחור במדינת ישראל גדול ומחייב חשיבה מערכתית אחרת. "בן אדם לא יורש

המאבק העולמי בהון השחור

אחת הדוגמאות המפורסמות ביותר לשימוש בתכנון מס אגרסיבי לשם הפחתת מס, אותה מביאים סיטבון, הררי וקידה, היא חברת האנרגיה האמריקאית 'אנרון'. עד לקריסתה בשנת 2003 החזיקה החברה בלא פחות מ-881 מקלטי מס חוץ-גבוליים, אשר רובם הוקמו באיי קיימן כחלק מאסטרטגיית תכנון המס שיצרו עבורה יועציה. ממאמרים שפורסמו בנושא עולה כי בין השנים 2000-1996 הצליחה 'אנרון' לצבור רווחים בשווי של כ-1.8 מיליארד דולר, אך לא רק שלא שילמה מס פדרלי בגינם אלא אף הצליחה לקבל הטבות מס נוספות בשל תכנוני המס לפיהם פעלה. אין ספק כי לאסטרטגיית בהן נקטה 'אנרון' להפחתת מס היתה תרומה לא מבוטלת להתגברות תופעת השימוש בתכנוני מס אגרסיביים על-ידי תאגידים רב-לאומיים.

עד כמה נרחבת התופעה? חוקרי המרכז האקדמי מצטטים במחקרם נתונים שפרסמה קבוצת רואי חשבון וכלכלנים אשר שמה לה למטרה להיאבק בהתגברות זרימת ההון למקלטי מס חוץ-גבוליים, מהם עולה כי למעלה ממחצית המסחר שמתקיים בעולם עובר דרך מקלטי מס. שווי הנכסים המוחזקים במקלטי מס אלה על-ידי עשירי העולם מוערך כיום בכ-11.5 טריליון דולר אמריקאי. נכון לסוף העשור הקודם, למעלה משני מיליון תאגידים בינלאומיים ומאות אלפי נאמנויות מסוגים שונים הוקמו במקלטי מס שונים בעולם. המחיר מבחינת רשויות המס הוא גבוה במיוחד: מניתוח נתונים שביצעה חברת המחקר 'IQ קפיטל' לגבי השנים 2006-2010, עולה, כי 115 מתוך 500 חברות הנסחרות במדד האמריקאי S&P 500, שילמו שיעור מס הנמוך מעשרים אחוזים, זאת על-אף שמדובר בשיעור הכולל הן את המסים הפדראליים והן את המסים המדינתיים והעירוניים.

מנתונים שפרסמה קבוצת TJN עולה, כי הפסד המס הנגרם למדינות כתוצאה מניהול העסקים במקלטי מס עומד על סך של כ-250 מיליארד דולר לשנה. סכום זה גדול פי 5 מהסכום שיידרש מדי שנה לצורך הפחתת מחצית מהעונו העולמי בהתאם לתכנית יעדי המילניום של האו"ם.

הבנקאות השוויצרית הידועה בסודיות המאפיינת את פעילותה, וגם ברשויות החוק השוויצריות. המאבק הסתיים בהישגים לרשות המס האמריקאית, שקיבלו גישה לפרטים של חשבונות בנק רבים של אזרחים אמריקנים בשווייץ והחלו במבצע גביית מסים רחבי היקף.

מדינות רבות נוספות צעדו בעקבותיה של ארצות הברית, ונקטו לעתים בדרכים לא מקובלות כדי להגיע למידע על ההון השחור המוסתר במקלטי מס. ב-2010 דיווח 'יורק טיימס' בכתבה שתורגמה ב'דה מרקר' כי רשויות המס בגרמניה שקלו לקנות ממודיע פנימי מידע אודות 1,500 אזרחים גרמניים המחזיקים חשבונות בנק סודיים בשווייץ - מה שגרר תגובות חריפות מממשלת שווייץ שהבהירה כי היא רואה במידע סחורה גנובה שרכישתה בלתי חוקית. "אם גרמניה תרד לרמה של תשלום עבור רכוש גנוב, האמון של שווייץ בגרמניה יתערער", אמר אולי מאורה, שר ההגנה השווייצר.

אך גם השר השווייצרי ידע שלשיטה הזו כבר יש תקדימים. ב-2008 רכשה גרמניה מידע על העלמות מס מבכיר בנק בלייכטנשטיין, אירוע שהעיב על היחסים הדיפלומטיים בין גרמניה ללייכטנשטיין אך לא הרתיע את משרד האוצר הגרמני. בכך הצטרפה גרמניה לצרפת, שזמן קצר קודם לכן רכשה ממדליף מסתורי מידע על 3,000 מחזיקי חשבונות צרפתיים בבנקים שווייצרים.

ישנם מספר סוגים עיקריים של הון שחור, אך הסוג העיקרי שמר-כז את התעניינותם של חוקרי רשויות המס של המדינות החזקות הוא ההכנסות של חברות ענק ושל עשירי העולם שהועברו לחשבונות חסויים ברחבי העולם בעזרת תרגילי מס לגיטימיים יותר ופחות, המכונים 'תכנוני מס'. על-פי מחקר שכתבו עו"ד סיטבון, עו"ד הררי וד"ר דוניץ-קידר מהמרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן, אחת הסיבות להתגברות התופעה של העברת כספים למקלטי מס היא העובדה שבשנים האחרונות גברה ניידות ההון, וכתוצאה מכך פחתה הזדהותם של בעלי החשבונות העשירים עם הקהילה שבקרבה גדלו והתעשרו, ובהתאם פחתה גם מחויבותם לתשלום מסים.

בשנים האחרונות מתנהל ברחבי העולם מצוד חסר תקדים בו משתתפות רשויות החוק של כמה מהמדינות החזקות בעולם. במצוד הזה משתתפות בין השאר ארצות הברית, בריטניה, גרמניה, ומדינות נוספות. אנשי החוק המשתתפים במצוד יודעים בדיוק מה הם מחפשים: טריליוני דולרים שמסתתרים בחשבונות בנקים חסויים ובמקלטי מס, חבויים הרחק מעיניהן הבוחנות של רשויות המס הרשמיות. הכסף הזה שייך לחברות ענק, אנשי עסקים עשירים, ואפילו לאנשים מהשורה שהצליחו לאגור סכומי כסף גדולים והם מעוניינים לשמור עליהם מבלי לשלם הון לרשויות המס.

כדי להחביא את הכסף הם השתמשו בתרגילי מס חוקיים, ובמקרים אחרים גם בתרגילי חוקיים פחות. הסודיות הבנקאית הנהוגה במקלטי המס סייעה להם עד כה להסתיר את ההון, אך בשנים האחרונות המשימה הזו הופכת קשה יותר ויותר.

מה הביא לפתיחת המצוד אחר ההון השחור ברחבי העולם? הכל החל לאחר המשבר הכלכלי העולמי שהכה ב-2008 בכלכלת ארצות הברית ומיד לאחר מכן בשאר הכלכלות המפותחות. אחת מהשלכות המשבר הכואבות במיוחד היא הירידה התלולה בהכנסות המדינות ממסים. פשיטות הרגל, גלי הפיטורים והירידה בפעילות הכלכלית במשקים המפותחים הביאה לכך שמדינות חזקות כמו ארצות הברית, בריטניה, גרמניה ומדינות נוספות מצאו עצמן במצוקת מזומנים, בשל הירידה בגביית המסים.

מאחר המסים הם מקור ההכנסה העיקרי של הכלכלות המפותחות, החלו שרי האוצר ברחבי העולם לחפש אחר דרכים יצירתיות למלא מחדש את הקופה. מכאן ועד הפתיחה במסע ציד חובק עולם אחר ההון השחור המוסתר במקלטי מס הדרך היתה קצרה.

המדינה הראשונה שסימנה כמו תמיד את הדרך לכולם היא ארצות הברית, שבמאמציה להגדיל את הכנסות המדינה ממסים פתחה במאבק לגביית מסים על ההון השחור של חברות ואנשי עסקים אמריקנים המפוזר בחשבונות בנק חסויים ברחבי העולם. בשיאו של המאבק ניהלה ממשלת ארצות הברית עימות מר מול מערכת

26.78x30.07	4/4	31	עמוד	שבועי	18/09/2015	49734494-4
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330						

לקופת המדינה את המסים הנעלמים? לא בטוח. אלי דורון, שותף מייסד במשרד דורון-טיקוצקי-קנטור-גוטמן-צדרבוים, המתמחה בדיני מסים ומיסוי בינלאומי, קורא לרשויות המס ללמוד משהו מהנסיון של יוון, שהתמודדה עם בעיה נרחבת הרבה יותר של העלמת מסים.

בפני יוון עמדו שתי אופציות, אומר דורון. להתחיל במ-בצע אגרסיבי לגביית מסים באמצעות הגשת כתבי אישום, ביצוע חקירות זוללות משאבים, הליכים משפטיים ארוכים והתמודדות עם נסיונות התחמקות יצירתיים, או להציע לת-קופה מוגבלת חנינת מס, שבה יוכלו נישומים להגיע לרשות המס באופן עצמאי ולשלם 55 אחוזים מהחוב. היוונים בחרו באופציה השנייה, וקופת המדינה הרוויחה יותר מ-6 מיליארד יורו רק ב-2014. המבצע של ממשלת יוון נמשך גם בימים אלה. גם איטליה, מזכיר דורון, חוותה משבר כלכלי קשה בשנים האחרונות, וגם בה נהוגה תרבות של העלמות מס, אפילו בק-רב אנשי השלטון עצמם. ממשלת הטכנוקרטס האיטלקית, שנבחרה כדי להציל את המדינה מקריסה, החליטה באומץ רב להילחם בבעיית ההון השחור, בין היתר באמצעות חנינה שמאפשרת לאזרחים איטלקיים תכנית הסדרה ללא חובת השבה בפועל של הכספים המוחזקים מחוץ לאיטליה.

המס שיחול במסגרת ההסדר האיטלקי הוא 5 אחוז בלבד, ולא יכלול בדיקה של מקורות הכסף. לדעת מומחים, תכנית זו הכניסה לקופת 3-4 מיליארד יורו והשיבה למדינה 60-80 מיליארד יורו.

ההון השחור בישראל, המוערך ב-20% מהתמ"ג (כ-200 מיליארד שקל), יוכל בקלות לסייע לממשלה להילחם בעוני ולהגדיל את תקציבי החינוך, הבריאות והרווחה, אומר דורון. בישראל יש אזרחים רבים שלא דיווחו לרשויות המס בזמן או באופן מלא על עסקאות שעשו. רובם אזרחים שומרי חוק, שאינם מעוניינים להסתבך עם הרשויות. רבים מהם ירצו לה-גיע להסדר עם רשות המסים, בוודאי אם יובהר להם שלאחר תקופת חנינת המס הלאומית תוגבר האכיפה באופן משמעותי. "על שר האוצר, משה כחלון, לקבוע חלון הזדמנויות בן ש-שה חודשים לחנינת מס לאומית, שבו ייהנו הנישומים האלה מהוראת שעה, שבמסגרתה יוטל מס אחיד של 25% בגין כל סכום או נכס מכל פעילות עסקית שלא דווחה במועדה כדין לרשות המסים", סבור דורון.

נוסף על כך, הוא אומר, יש להתנות את השומה המקלה בכך שלפחות 50% מהכספים המוכשרים ייוותרו בישראל, כדי להבטיח משיכת הון זר לתוך ישראל והשקעות במדינה. ההכנסות מהסדר חנינה שכזה יכולות - בהליך גביה מהיר, קל לביצוע וזול - להגיע למיליארדי שקלים, שימנעו קיצוצים בתקציבים החברתיים וימנעו צורך להטיל מסים נוספים שי-פגעו בשכבות החלשות ובמעמד הביניים.

אילו הכסף היה נותר בבנקים, היה עליהם לדווח על כך. בנק בשווייץ

"העניים האלה רוכשים את הדירות בלי משכנתא, כי לא סביר שהבנקים יאפשרו לבעלי הכנסות נמוכות לקחת משכנתאות באותם היקפים כמו שהם מאפשרים לאנשי מעמד הביניים"

על הכנסותיהם מהשכרת דירות.

אכיפה או חנינה

האם מעצרים והרתעה הם הדרך הטובה ביותר להחזיר

22 דירות בבת-אחת. כולם מבינים שאנשים משקיעים היום את הכסף הנזיל בנדל"ן, והעניין הוא איך אנחנו גורמים לאנשים האלה לדווח. זה יכול להיות באמצעות חובת דיווח כללית, וזה יכול לבוא בדרכים אחרות.

ה'דרכים האחרות' הללו, אם לשפוט לפי המהלכים האחרונים של רשות המסים, הם בין השאר גל מעצרים של משכירי דירות שהעלימו הכנסות. לגל המעצרים הזה קדם מהלך מקדים, במסגרתו שיגרה הרשות בשנה האחרונה למ-עלה מ-100 אלף מכתבים לאזרחים ובהם דרישה לדווח על הכנסות בישראל. מכתבים אלו נשלחו לאנשים שאין להם תיקים ברשות המסים, אולם בהתאם להצלבות מידע וסימנים מחשידיים אחרים שבוצעו, עולה כי על פניו אמור להיות להם תיק ברשות.

הצלבות המידע כללו בחלק גדול מהמקרים מידע על דירות שבבעלות אותם אזרחים. על-פי נתונים שפורסמו ב'כלכליסט', 48 אלף מהמכתבים שנשלחו מוענו לאנשים שמחזיקים ביותר משתי דירות, שכן הפטור ממס על הכנסות משכר דירה ניתן כיום רק למי שמכניס עד 5,000 שקל בחודש וסביר להניח שמי שמשכיר כיום שתי דירות או יותר עובר את הרף הזה. חלק ניכר מתוך אותם מכתבים נענו לבקשת הדיווח, אך אלפים התעלמו ממנה, ונגדם מנהלת הרשות בחר-דשים האחרונים גל חקירות ומעצרים.

ברשות לא יודו בכך רשמית, אך המטרה של המעצרים המתוקשרים היא להרתיע את כל המשקיעים שהרשות עם המשאבים המוגבלים שעומדים לרשותה לא יכולה להגיע אליהם. על-פי הדיווח, ברשות 'סימנו' את מי שההכנסות הנ-עלמות שלהן נאמדו בסכומים של מעל 800 אלף שקל, כאשר המטרה היא שהמעלימים הקטנים יותר יירתעו ויבואו לדווח

ישראל צריכה לקבל החלטה אם אנו מעוניינים בכספים האלה או לא. נמל התעופה בן-גוריון